

PLIN021 SÉMANTICKÁ ANALÝZA V PRAXI

ZUZANA NEVĚŘILOVÁ

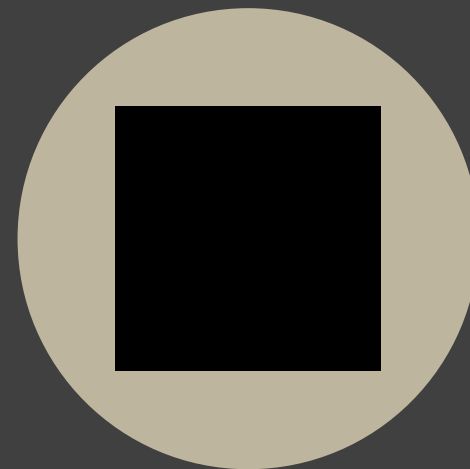
2020/21

ZDROJE ZNALOSTÍ PRO ZPRACOVÁNÍ PŘIROZENÉHO JAZYKA

ZNALOST SVĚTA

ZNALOST JAZYKA

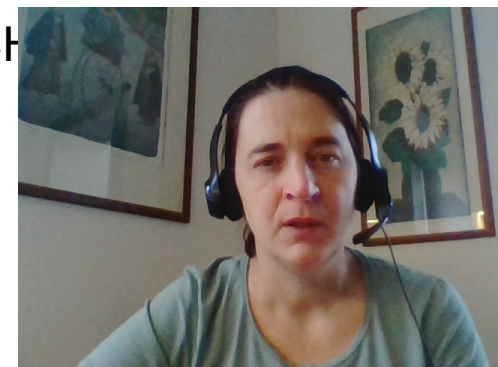

SLOVESNÉ RÁMCE

- Sloveso jako centrum věty
- Sloveso a větné členy na něm závislé tvoří propozici
 - Logika
- Propozice mohou být složitější než trojice, jak je známe ze sémantických sítí

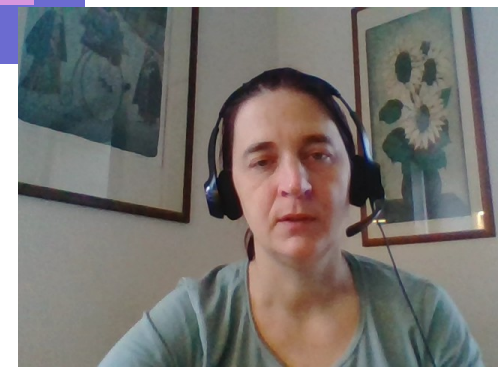
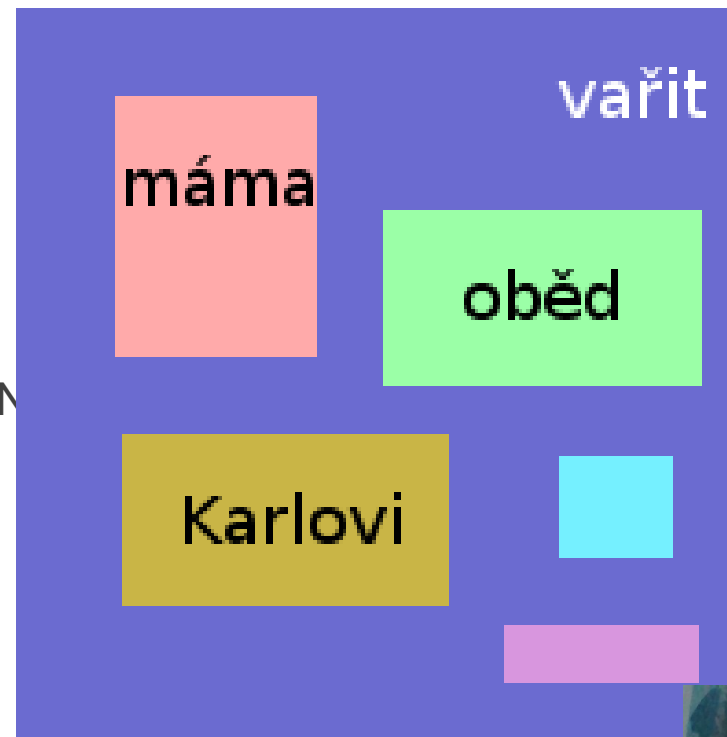
[Bernard Lansky]*STUDENT* *studied* [the piano]*SUBJECT*
[with Peter Wallfisch]*TEACHER*.

STUDENT study SUBJECT with teacher TEACH

SÉMANTIKA A SYNTAX SLOVESNÝCH RÁMCŮ

- Slovesná valence
- Valenční slovíky: české VALLEX a VerbaLex, anglický VerbNet
 - Obsahují i informaci o syntaxi
- Valence jiných slovních druhů

VALENČNÍ RÁMCE VERBALEXU

- Synset
- Rámec
- Slot
- Sémantická role*
- Výběrová omezení
- Syntaktické informace

koupit₁^{pf} nakoupit₁^{pf} odkoupit₁^{pf} pořídit si₁^{pf} zakoupit₁^{pf} koupit si₁^{pf}
kupovat₁^{impf} nakupovat₁^{impf} odkupovat₁^{impf} pořizovat si₁^{impf} zakupovat₁^{impf} kupovat si₁^{impf}

1 koupit₁, kupovat₁, koupit si₁, kupovat si₁, nakoupit₁, nakupovat₁, odkoupit₁, odkupovat₁, pořídit si₁, pořizovat si₁, zakoupit₁, zakupovat₁ ≈

-frame: **AG** <person:1> obl **VERB** obl **ART** <goods:1> obl **EXT** <sum:1> opt
a1 i2, i4 nad+i7, pod+i7, na+i4, za+i4

-example: *koupil nábytek pod cenou (pf)*

-example: *zakoupil nový obraz na splátky (pf)*

2 koupit₁, kupovat₁, koupit si₁, kupovat si₁, odkoupit₁, odkupovat₁ ≈

-frame: **AG** <person:1> obl **VERB** obl **ART** <goods:1> obl **PAT** <person:1> opt
a1 i2, i4 od+a2, u+a2

-example: *odkoupil od kamaráda ojeté auto (pf)*

*semantic role, thematic relation, theta-role, deep case

AGENT, EXPERIENCER, THEME, PATIENT,
INSTRUMENT, FORCE/NATURAL CAUSE,
LOCATION, DIRECTION/GOAL, RECIPIENT,
SOURCE/ORIGIN, TIME, BENEFICIARY, MANNER,
PURPOSE, CAUSE

SÉMANTICKÉ ROLE A VÝBĚROVÁ OMEZENÍ

Sémantické role

- jsou nositelé širšího významu (Jackendoff, 1992, kap. 2.2)
- jsou součástí sémantické struktury promluvy (conceptual structure), ne syntaxe
- typicky však odpovídají větným členům
- objevují se v slovesných rámcích

Výběrová omezení

- slouží pro desambiguaci závislosti větných členů (Allen, 1995, kap. 10.1)
- Koupila jsem pletená šála
Koupila jsem nealkoholické křupky ky.
pletená šála – OK,
nealkoholické křupky – NOT OK

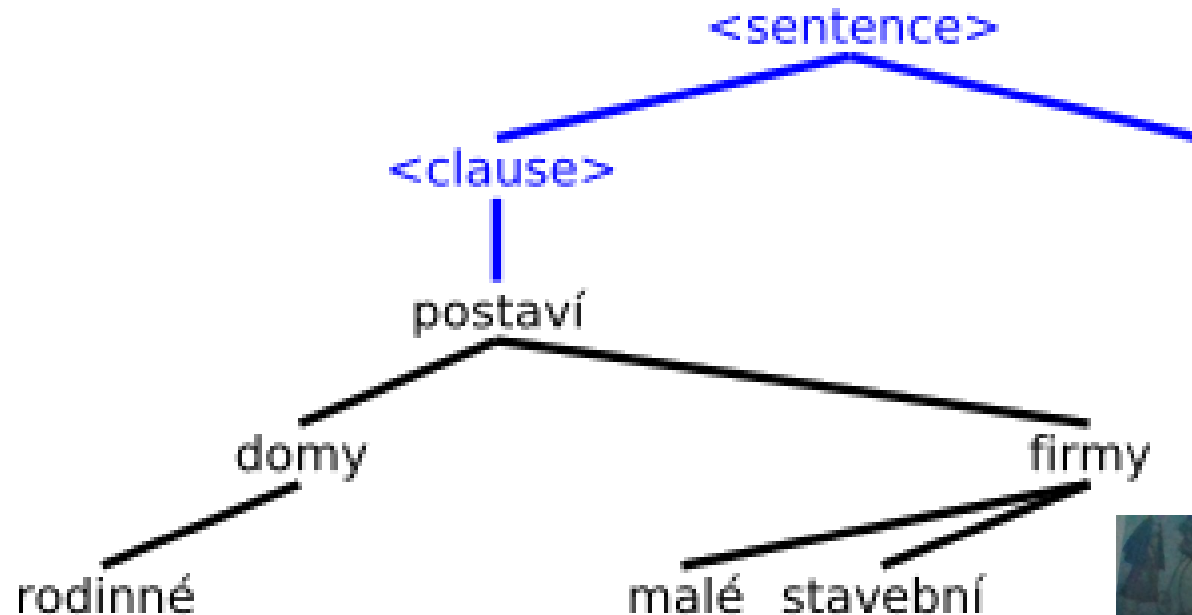

VÝBĚROVÁ OMEZENÍ A SYNTAX

- AGENT = rodinné domy
THEME = malé stavební firmy
- AGENT = malé stavební firmy
THEME = rodinné domy

Rodinné domy postaví malé stavební firmy.

(AGENT postaví PERSON | INSTITUTION)
(THEME postaví BUILDING)

LITERATURA

- Allen, J. (1995). *Natural Language Understanding (2nd ed.)*. Benjamin-Cummings Publishing Co., Inc., Redwood City, CA, USA.
- Croft, W. and Cruse, D. (2004). *Cognitive linguistics*. Cambridge textbooks in linguistics. Cambridge University Press.
- Fillmore, C. (1968). The case for case. In Bach, E. and Harms, R., editors, *Universals in Linguistic Theory*. Holt, Rinehart, and Winston, New York.
- Hlaváčková, D. (2007). *Databáze slovesných valenčních rámců VerbaLex*. PhD thesis, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka.
- Jackendoff, R. (1992). *Semantic Structures*. Current Studies in Linguistics. MIT Press

